

Učiteljski glasnik

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za inosmetno 80 din. Član sekcije J. U. U. plača list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Na svojem mestu

Kakor vedno, tudi danes! Kljub mnogim pritožbam, da je slovenski učitelj izgubil pravi odnos do ljudstva in da nima potrebnega spoznavanja za njegove življenjske potrebe in težave, ni naša dobra in trdna volja v ničemer omajana. Pritožbe registriramo, jih kot neobjektivna osebnostna razpoloženja zavračamo, sicer pa sledimo mirno svojim načelom, izvirajočim iz naše pedagoške vesti. Brez vsakega strahu, da bi mogli biti »razkrinkani«, trdimo lahko s polnim čutom odgovornosti, da ogromna večina učiteljstva pozna iz notranjega imperativa svojo dolžnost ter stori vse, da bo lahko v vsakem primeru odgovarjalo pred vestjo in pred javnostjo.

Današnji čas stavi na vse člane narodne skupnosti še posebne zahteve in bilo bi lahko usodno, če bi vsak stan s polno zavestjo pripadajoče mu odgovornosti ne zavzel mesta, ki ga mora izpolnjevati. Prišel je trenutek, ko se mora vsakdo neprestano ravnati po pesnikovem pozivu: »Ne samo, kar veleva mu stan — kar more, to mož je storiti dolžan!« Vsako izmikanje od takega maksimalnega vršenja svojih stanovskih dolžnosti bi pomenjalo v sedanjem času strahopetno dezertacijo iz narodne fronte.

So trenutki, — v življenju posameznikov in narodov —, ki zahtevajo skrajnega napora živcev, dela in trdne volje, da se premaga kritična faza v njihovem razvoju. Toda kar mora biti storjeno, se ne sme opustiti. Nobena pot, vodeča k visokim ciljem, ne vodi samo čez lagodne, z mehкими preprogami postlane ravnine. V višino dospemo samo preko naporov in žrtv, ki so premagljivi le po optimistični uvidenosti njihove nuje. Kapitulacija pred potrebnimi žrtvami demoralizira posameznike in cele narode, vsakdo pa zasluži le tako usodo, ki je vreden po svojih pravih kakovostih. Kdor pa enkrat zdrkne na strmico moralne razdvojenosti in neuravnovesnosti, nima več jamstva, da se bo ustavil njegov korak na trdnih tleh, od koder bi mogel — v samospoštovanju in zaupanju — kreniti zopet proti življenja edino vrednim ciljem.

Slovenski učitelji hočemo biti vsak čas na svojih mestih. Zavedamo se, da nas ljudstvo in zlasti njegov mladi naraščaj, ki nam je izročil v vzgojo in poučevanje, potrebuje in zreta z zaupanjem v naše delo in pomoč. Nikar pesimizem ne sme ovirati naše volje, da bi ohranili v svojem plemenitem prizadevanju. Ni krivo ljudstvo samo, če se je naša zagrenjenost čisto stopnjevala v obupno razpoloženje ter nam je bilo zato vedno in vedno nujno premagati same sebe z zadnjim naporom svojega življenjskega optimizma, da smo vztrajali pri svojem nesebičnem delu.

To smer bomo vzdržali še nadalje. Poleg svojega dela med štirimi stenami naših učilnic smo imeli vedno razumevanje za nešteto drugih ljudskih potreb, ki rastejo iz dneva v dan. Svojega izvenšolskega dela se učitelji nimamo sramovati, ker ve vsa naklonjena javnost, da tvori prav to delo častno stran našega stanu, in da ga ni stanu, ki bi se mogel v tem pogledu postaviti ob stran učiteljstvu. Res je, da se je ob predpisnem izvenšolskem delu od šestega januarja dalje, ko so menjajoči se režimi vlivali vedno novo vsebino v to elastično posodo, vedrina naše dobre volje stalno zmanjševala, toda naša moralna zavest nas je obdržala kljub temu na taki višini odgovornosti, da se je resnično potrebno delo med ljudstvom nemoteno nadaljevalo. Ljudstvu smo dajali vedno iz najboljšega prepričanja in, če bi slovenska javnost blagohotno ocenjevala in pomagala pospeševati to delo, bili bi njegovi sadovi še učinkovitejši.

Izprenjene razmere bodo zahtevale gotovo tudi izpremenjenega dela. Njegova potreba bo rastle, o tem si ne delamo nobenih utvar. Bližina, ki ravno učiteljstvo tako veže z ljudstvom, nam bo najboljši kažipot za naše nadaljnje delo. Slovenski učitelj ne bo dezertiral: rasle bodo potrebe po ustrezajoči prosvetni, gospodarski in socialni organizaciji, rasla bo nujnost temeljite zaščitne politike slovenske mladine. Mi bomo na svojem mestu z vso potrebno vztrajnostjo in trdno odločeni smo pripravljeni zreti novim nalogam v oči in ne zapustiti v nobenem primeru strelskih jarkov naše narodne fronte.

Toda zvestoba za zvestoto! Prav v teh dneh, ko zvesta mogočen val narodne skupnosti in usodne povezanosti vse prebivalstvo naše države in ko se pripravljajo sodelovanje vseh konstruktivnih sil toliko na političnem kakor na gospodarskem in kulturnem področju, imamo tudi mi učitelji svo pravo, zahtevati upoštevan delež na tej kolaboraciji ter pošteno priznanje našega nesebičnega dela. Naše zahteve se ne nanašajo niti na izjeme niti na preference; želimo, da se v narodni koncentraciji učiteljevo delo polnovredno ocenjuje, da se naš ugled z nedobrohotno kritiko in partizanskim ščuvanjem ne uničuje, ter da se naš stan uvrsti enakopravno med druge stanovne. Kot dokaz te lepše bodočnosti bi hoteli videti na odločujočih mestih take osebe, v katere bi moglo vse učiteljstvo — brez razlike nazorske in politične opredeljenosti — imeti polno zaupanje.

Poziv predsednika vlade

Beograd, 31. marca, AA: Ukaz št. 1 predsednika kr. vlade za 31. marec 1941.

Zaradi alarmantnih vesti, ki jih po naši državi širijo tuji agenti, da bi zanesli nemir med naše ljudstvo in uradništvo, ukazujem, da se sporoči in objavi vsem, naj se ljudstvo ne da zapeljivati s temi neresničnimi, spretno pripravljenimi in prenesenimi vestmi, ter da ni razloga za vznemirjenost.

Kr. vlada vodi prijateljsko politiko z vsemi našimi sosedi in si prizadeva, da z vsemi ostane v odnošajih najboljšega sosedstva in prijateljstva, ter se bo v tej smeri tudi v bodoče prizadevala in storila vse, kar je v mejah njene možnosti.

Vse naše prebivalstvo naj bo mirno, naj opravlja svoje tekoče posle in naj se ne da vznemirjati z neutemeljenimi govoricami, ki so prišle iz tujine in iz države same.

Zaradi tega prepovedujemo vsako izseljevanje iz svojih krajev in zapušcanje svojih domov, ker zato ni razloga, utegnili pa bi imeti tudi škodljive posledice.

Koristi države in naroda zahtevajo, da vsak čuva svoj dom in da na njegovem pra-

gu, če bi bilo treba in če bi to usoda dodelila, daruje življenje za dobro domovine, kralja in naroda.

Vojska, letalstvo in mornarica naše kraljevine so pripravljene, da store svojo dolžnost.

Vse državne oblasti in v prvi vrsti občinske oblasti ter duhovščina morajo ostati na svojih mestih v vsakem primeru.

Pristojni ministri bodo dovolili samo ono evakuacijo, ki je predvidena po načrtu in za katero se sicer izdajo pismeni ukazi.

Gospod notranji minister naj blagovoli izdati vse potrebne ukrepe, da se vsa zborovanja, ki ne ustrezajo potrebam tega položaja, prepovedo, kakor tudi da se prepove zbiranje prebivalstva na raznih mestih.

Po gornjem ukazu naj pristojni gg. ministri takoj ukažejo vse potrebno zaradi točnega postopka. Pri tej priliki je treba zlasti opozoriti državno uradništvo, naj vestno opravlja službo v teh težkih trenutkih, in na njegovo vlogo glede pobijanja netočnih vesti in ohranitve narodovega duha na potrebni višini.

Predsednik ministrskega sveta,
armijski general Dušan Simović s. r.

Treznostni teden

Kakšne uspehe si smemo obetati od sistematične borbe šole proti pijančenju, če je število šol v razmerju s številom gostiln tako kot 875 : 5194?

Ne stavljamo teh vprašanj zaradi tega, ker bi odklanjali delo za treznost. Učiteljstvo se prav v pogledu tega vprašanja predobro zaveda svoje dolžnosti in odgovornosti. Ta vprašanja postavljamo samo iz razloga, ker že leta in leta ugotavljamo brezuspešnost svojega prizadevanja za treznost med šolsko mladino. In prav na osnovi svojega dela, ki bi ga hoteli kronati z največjimi uspehi, katerih močni temelji naj bi postali trdna osnova lepše bodočnosti našega naroda, prihajamo do sklepa, da je vse naše delo preslabo, da so vsa prizadevanja zaman toliko časa, dokler ne bodo odstranjeni glavni vzroki, ki navažajo že mladino k uživanju alkoholnih pijač.

Treznost naroda spada med osnovne zahteve pravičnega in dobrega razvoja našega narodnega gospodarstva in splošnega kulturnega razvoja vsakega naroda. Učiteljstvo se tega prav dobro zaveda, zato še ni povsem obupalo v svojem delu. Kolikor je v njegovi moči, se bori z največjimi ovirami, da le doseže uspehe — čeprav minimalne uspehe. Doselej nismo opustili nobene prilike in se vedno zavzemali za čim večji razmah treznosti, toda ugotoviti moramo, da so ovire uspešnega dela prevelike. In to dejstvo nas navaža k pozivu:

Odstranite vse ovire in želi bomo uspehe, ki bodo narodu in državi zagotovili neprecenljive koristi.

Naše šolstvo mora napredovati in ne nazadovati

Nekaj misli in pripomb k projektu novega šolskega zakona, kakor si ga zamišlja Kmetijska zbornica

Duh časa kakor tudi vsestranski napredek znanosti, kulture in sveta sploh narekujejo in zahtevajo od človeka vedno več, da se lahko v tem nagem tempu, ki je gonilna sila današnje dobe, znajde in se vživi v kolektiv, ki se ustvarja na razpadlih temeljih nekdanjega individualizma. Vse to narekuje in zahteva, da skušamo naše šolstvo vsaj usmeriti v pravi tir te gonilne sile, da damo človeštvu toliko znanja, da ne bo stalo sredi tega naglega tempa razvoja nepravilno in neorientirano, da ga ta tempo ne bo potegnil v vrtnice in ga zaradi nerazumevanja in neznanja potlačil in zasul.

Prav zaradi teh dejstev mora naše šolstvo napredovati in ne nazadovati.

Splošno je znano, da se je posebno naše slovensko osnovno šolstvo s svojo osemletno šolsko obveznostjo približalo velikemu cilju, namreč dvigniti raven splošne izobrazbe našega naroda in to izobrazbo paralizirati s splošno izobrazbo drugih in sosednih narodov, ki so nekako nositelji kulture. Pravim, da smo se temu velikemu cilju približali, a ga še nismo dosegli, zato je naše šolstvo potrebno še nove izpopolnitve in nove organizacije v pravcu vsesplošnega napredka in moramo kategorično odklanjati kakršno koli okrnitev oziroma zaviranje te izvedbe. Še manj pa se bomo strinjali z dejstvi, da bi kakršen koli zakon stanje današnje ljudskošolske izobrazbe poslabšal, ker vsi vemo, kako je dandanes po-

trebna izobrazba in to močnejša in čvrstejša kakor kdaj koli.

Obstoječi ljudskošolski zakon z dne 5. decembra 1929 tudi dandanes ne zadostuje več in je potreben nov zakon, ki bo upošteval vse činjenice današnjega napredka, ki uravnava tek časa in življenje sploh in ki bo upošteval tudi izsledke novejših pedagoško psihološke znanosti, na katerih naj sloni vsa nova sodobna vzgoja.

Skozi taka očala objektivnosti moramo gledati današnji šolski zakon in tudi predlog, ki ga je za osnutek pripravila kmetijska zbornica.

Že samo dejstvo, da se zniža ljudskošolska izobrazba od 8 let na 6 let, je treba kategorično odklanjati, ker je to korak nazaj, ne pa naprej. Sicer predvideva osnutek, da bi se 7. in 8. šol. leto spremenili v nekako kmetijsko poklicno šolo, ki naj bi mladino usposobilo za poklicno delo doma na grudi. To mišljenje je popolnoma zgrešeno, kajti znano je, da mladina v starosti 13, 14 let še ni niti psihološko niti stvarno zmožna vživeti se v tako res pravo poklicno izobrazbo, ker je preslaba in še preotročja in premalo resna, da bi se zavedala težko življenja sploh.

Stremiti moramo za tem, da obdržimo 8 letno šolsko obveznost in potem ono zamišljeno poklicno šolo premestimo v leta, ko je mladina že resnejša, ko že stvarno gleda na življenje in ga spoznava, to je v dobo, ko je

okusila tudi že praktično delo doma na grudi, torej v dobo pred vojaško službo pri dečkih, pri deklicah pa pred polnoletnostjo. To naj bi bile obvezne kmečke in gospodinske nadaljevalne šole kot poklicne nadaljevalne šole, kakor jih imata obrtniški in trgovski stan in kakršne imajo drugi narodi že dolgo vrsto let.

Znane so občne zahteve glede našega šolstva in sicer depolitizacija, decentralizacija in demokratizacija.

Ta načela so v šolstvu neobhodno potrebna, ker šolstvo služi vsemu narodu, ki ga vzgaja k narodni trdnosti in zavednosti, verski strpnosti in gospodarski naprednosti.

Znana krilatica Marije Terezije: »Die Schule ist und bleibt ein Politikum!« kategorično odklanjamo, ker šola služi le ljudstvu, ne pa politiki. — Šola mora vzgajati le strpnost in ljubezen, ne pa egoizem in sovraštvo.

Ker je smoter ljudske šole vzgoja najširših plasti naroda, torej vzgoja vseh stanov, naj bodo k sestavi takega zakona pozvani vsi stanovi, ne pa da sestavi zakon ena sama korporacija. Predvsem je treba pritegniti k sodelovanju učiteljstva samo, ki pozna psiho naroda, pozna pedagoško metodična načela in bi učiteljstvo po svoji stanovski organizaciji mnogo doprineslo k novemu, res dobremu šolskemu zakonu, ki bi ustrezal vsem.

Položaj učiteljstva, ki je glede izobrazbe danes na isti stopnji, deloma celo višje (če upoštevamo 9 letno šolanje v srednji šoli), kot pa ostalo uradništvo, mora biti sigurno in trdno določen brez kakih omejitev in zahtevkov. Posebno pereče je vprašanje disciplinskega sodišča za učiteljstvo, kajti nemože je, da bi tožnik bil obenem tudi sodnik.

Vsega tega in še marsičesa drugega pogrešamo v novem osnutku, pač pa imamo mnogo novosti, ki so v škodo splošnemu interesu šolstva in učiteljstva. Slabe izkušnje imamo v občinskem vzdrževanju šol, a sedaj, ko vzdržuje šolstvo banovina, je v redu.

Tudi novouveden celibat, kakor ga predvideva načrt, bo zopet sprožil plaz nevolje, kakor jo je v zadnjih letih itd. itd.

To so samo nekatere misli, analizirane z vidika splošne potrebe šolstva in njega prilagoditve novim zahtevam.

Če pa pregledamo novi osnutek načrta, vidimo, da je kopija starega avstrijskega šolskega zakona za Kranjsko, torej posega nazaj v dobo pred 50 in še več leti. Če hočemo nov zakon, moramo ustvariti nekaj novega, samoniklega v skladu z duhom časa.

Ta osnutek je kakor stavba na starih trilih temeljih, ki bi se zrušila ob prvem najmanjšem pretresu. Take stavbe dandanes nihče ne bi gradil, ampak bi staro stavbo podrl do temeljev in zgradil novo, sodobno, na trdnih temeljih, ki bi ustrezala vsem modernim predpisom, načrtom in zahtevam. Zato gradimo tudi tak ljudskošolski zakon!

Kakor že v uvodu povedano, potrebujemo nov zakon za naše ljudske šole. Ampak sedaj ni čas za tako delo. Treba je prej urediti državo upravno načrtnogospodarsko, potem bomo lahko pristopili k rešitvi takih in sličnih zakonskih zadev. Držimo se pregovora: »Naglica nikoli ne rodi dobrih sadov!« in stremiti moramo, da bomo hodili po poti naprej, a ne nazaj!«

V-ar.

Opomba uredništva: Članek priobčujemo le kot mišljenje dopisnika.

Iz proračunske izjave finančnega ministra

Od povečanja proračuna odpade 600 milijonov din na potrebe uradniške aprovizacije. Ta znatni kredit je predviden za boljšanje položaja državnih uslužbencev. V breme tega kredita se bo drž. uslužbencem zagotovila nabava življenjskih potrebščin po znatno nižji ceni, kakor pa je cena na trgu. To je občutno finančno breme za državno blagajno, toda njegova socialna upravičenost je očitna. Državni uslužbenci so edini družabni sloj, čigar dohodek niti daleč ni v skladu s skokom cen v zadnjih mescih.

Vsebina:

Na svojem mestu.

Poziv predsednika vlade.

Treznostni teden.

Naše šolstvo mora napredovati in ne nazadovati.

Iz proračunske izjave finančnega ministra.

Za ministra dvora je imenovan g. Radoje Knežević.

Miša Trifunović novi prosvetni minister.

Naše šolstvo in prosveta.

Naše šolstvo in prosveta.

LISTEK: Moja pisalna miza.

Izenačite nam leta!

† Feliks Mahor.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Iz

listov. — Učiteljski pravnik. — Mladin-

ska matica. — Učiteljski pevski zbor. —

Učiteljska tiskarna. — Stanovska organi-

zacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Za ministra dvora je imenovan g. Radoje Knežević

Iz dnevnega časopisja smo zvedeli, da je z ukazom Nj. Vel. kralja imenovan za ministra dvora g. Radoje Knežević, profesor v Beogradu. Ta kratka vest je povzročila v naših vrstah neizmerno radost in zadovoljstvo.

G. Knežević je bil več let predsednik Proforskega društva in kot tak je skupno z našim združenjem sodeloval v borbi za čast in poštenje. Vedno in povsod je branil načelo pravičnosti in za to načelo je doprinal tudi žrtve. Jugoslovansko učiteljsko združenje je visoko cenilo njegovo požrtvovalno delo za stanovske pravice nas vseh in zato je bil na skupščini v Skoplju l. 1937. sprejet sledeči predlog glavnega odbora JUJ:

Ceneč nad vse požrtvovalno delo predsednika Proforskega društva g. Radoja Kneževića, delo v korist prosvete in učiteljskih vrst; upoštevajoč njegove napore, da se očuva morala prosvetnih delavcev; priznavajoč njegovo posebno ljubezen, premišljeno in energično stališče za skupna prizadevanja za izboljšanje materialnega položaja vseh

uradništva in ker najdemo v g. Radoju Kneževiću vedno najboljšega prijatelja učiteljstva, proglašamo XVII. glavna skupščina g. Radoja Kneževića, predsednika Proforskega društva, zaradi vseh zgoraj naštetih zaslug za častnega člana JUJ.

S tem sklepom je bil današnji minister dvora imenovan za prvega in edinega častnega člana JUJ.

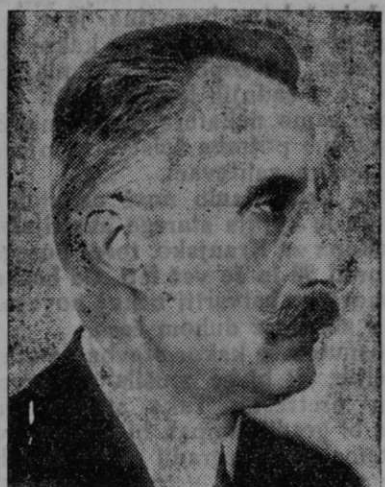
Novi minister dvora prof. Radoje M. Knežević je doma iz vasi Stragarjev blizu Kragujevca. Rodil se je 1901. Srednješolsko izobrazbo je dobil v Beogradu in v francoskih zavodih za časa vojne, univerzitetno pa v Beogradu in na Sorboni. Kot suplent je nastopil službo leta 1923. Služil je v Kruševcu, Nišu, Splitu in Beogradu. Kot študent je bil prvi predsednik Ferialnega saveza kraljevine Jugoslavije vse do 1935, ko je bil izvoljen za predsednika Jugoslovanskega proforskega društva. Upokojen je bil avgusta 1937 v zvezi s proforskim kongresom v Mostarju, ko je tudi moral opustiti vodstvo proforske organizacije. Takoj po padcu dr. Stojadinovičevega režima je spet postal profesor na drugi moški gimnaziji v Beogradu.

G. Knežević pa ima tudi zelo velike zasluge na polju književnosti in znanosti. Neštete njegove študije so objavljene v revijah »Letopis«, »Srpski književni glasnik«, »Nova Evropa«, »Strani pregled« itd. Prevedel je mnoga dela in je bil dolgo let urednik »Glasnika jugoslovanskega proforskega društva« in od l. 1939. do danes tudi urednik revije »Srpski književni glasnik«.

Kot prosvetni in šolski delavec se je g. Knežević zelo zavzemal za boljše šolo in za zboljšanje položaja vseh prosvetnih delavcev. Svoje poglede na prosvetno politiko je očrtal v delu »Kroz srednjo škol«, ki je izšlo v dveh zvezkih.

K visokemu položaju g. Radoja Kneževiću, našemu častnemu članu, najiskreneje čestitamo.

Miša Trifunović novi prosvetni minister

V vladi, ki jo 27. marca sestavi armijski general Dušan Simović, je prevzel resor prosvetnega ministristva Miša Trifunović.

Novi prosvetni minister g. Miša Trifunović se je rodil leta 1871. v Užicah. Tam je dovršil osnovno šolo in gimnazijo. Po dokončanih srednješolskih študijah se je vpisal na filozofsko fakulteto v Beogradu. Njegovo prvo profesorsko mesto je bilo zopet Užice.

Že kot visokošolec je aktivno sodeloval pri narodnoradikalni stranki, v kateri se je kaj kmalu povzpnil na vodilno mesto in tudi po smrti Nikole Pašića je ostal med njenimi vodilnimi člani. Prvič je bil izvoljen za na-

rodne poslanca v domačem okraju l. 1903. Od tedaj je bil v tem okraju izvoljen pri vsakih volitvah.

Kot narodni poslanec je bil večkrat tajnik narodne skupščine. Prvič je postal prosvetni minister med vojno l. 1917. in je isti resor zavzemal večkrat tudi po našem osvobojenju. Zadnja leta je kot podpredsednik vodil narodnoradikalno stranko.

Izvršni odbor JUJ je poslal novemu prosvetnemu ministru ob njegovem nastopu sledeče sporočilo:

»Navdušeni smo, ker so prišli do izraza moralni karakterji in močne vrline na vodilnih mestih državne uprave, zato smo jugoslovanski učitelji v obrambi narodne časti pripravljeni žrtvovati vse za kralja in domovino.

Prejšnje generacije narodnih učiteljev so v legendarni službi in podvigih v obrambi domovine, popisale najlepše strani zgodovine v borbi za našo narodno svobodo in neodvisnost. In sedanjim narodnim učiteljem, ki so zvesti tem tradicijam, stojijo neomajno ob svoji narodni kraljevski vladi.

Ko se tudi mi pridružujemo tej iskreni izjavi, naglašamo še posebej zaupanje in vero v srečno bodočnost naše domovine. V svojem novem prosvetnem ministru pa gledamo moža, ki se je ves čas svojega življenja boril za poštenje in pravičnost, in zato smo prepričani, da bosta ti dve vrlini njegova odlika tudi na tem njegovem novem in odgovornem mestu.

F. K.:

Moja pisalna miza

Kaj bi tožil? Jermen je samo eden, samo eden je bič. In smešno bi bilo... (Cankar.)

Takrat nisem imel nič. In kdo je kriv? Oče? Kaj bi bil kriv, siromak, desetnik, ko je trpel vse do smrti in tožil, kakor sto drugih. Kdo je kriv? Ded? Bil je oče mojega očeta! Vrag ve. Je pa tako, da takrat nisem imel nič. Študiral sem brez knjig in, ko sem doštudiral, sem stal močan in mogočen pred veliko svinjarijo. Pridružil sem se dolgi vrsti in po milosti božji in volji naroda sem šel, kjer sem. Ko pa sem prišel, sem našel prazno, rumeno pleskano sobo. Vrata so bila in so še plesniva. Razgled na pokopališče. Dobri ljudje so mi dali pohištvo. Posteljo, omaro, nočno omarico in psiho. Spet so mi dali dobri ljudje tri stole in na enega sem si kupil umivalnik. In še so mi dali dobri ljudje mizo. Pregnil sem jo s papirjem in zložil nanjo vse, kar šodil na pisalno mizo. In danes vidim v moji lepi sobi plesniva vrata, veliko moderno psiho, erarski obešalniki, kupe papirja in podobo, ki jo je zmazal neznan »umetnik«.

Ker pa sem spodoben človek in pripravljen, sem tajnik raznih človeških in živalskih organizacij. Zato je jasno, da imam povsod, po tleh, na psihi, na opari, na oknih in na mizi polno knjig in papirjev. In kljub vestnemu, doslednemu, preciznemu, čisto nebirokratskemu uradovanju in dopisovanju, se mi

¹ Obče ime za človeka, ki naj bo pripravljen in ki je pripraven za vse.

papir vztrajno kopiči. Tam na desnem oglu mize pa se mi je nabralo točno 64 raznih knjižnih oglasov, propektov, ponudb in vestnikov s priloženimi položnicami.

Da zbiram to šaro? No, Freud bi razvozljal kompleks kak drugače. Ker sem državni uradnik, nimam absolutno nikakih zbiralnih in posestnih gonov in zbiram te dražljaje za precejšnje slin le v vsakdanji, večni memento, da živim vendarle človeka vredno življenje. Še so ljudje, ki nas imajo za ljudi in se jim zdi vredno žrtvovati poleg režijskih stroškov še poštino za te mnogovrstne ponudbe. Efekt? Zadržne čase nisem kupil nobene knjige. Od neobveznih kulturnih dobrin pa dobivam le eno literarno revijo. (Časopis sem iz zdravstvenih in taktičnih razlogov odpovedal in čitam pri upravitelju ko evangelistov vol.)

In moje t. zv. kulturno življenje? Domačo učiteljsko knjižnico sem iz priročne ljubezni do arheologije prebrskal. Nudi neusahljiv vir snovi za proučevanje razvoja tiskarstva. V ostalem pa sem se omejil na čisto primitivni način procesa kultiviranja. Skoraj sem prepričan, da imam približno poldrugi kilogram najbrž čisto dovolj zverženih možganov — naj miglje masa zanikrna. Življenje je dandanes pestro ko beračeva garderoba in ti nudi, le jemat' ne zamudi, prilik nešteto.

Vračaš se n. pr. lačen od kosila — zgodovinske asociacije predvojnih časov, gora socialnoekonomskopolitičnoetičnih problemov preprečena s čisto materialnimi in fiziološkimi vprašanji. Na šolskem oglu je v času kontumaca dvignil Sumbo nogo. Pedagoškoetično-estetskohigienskojuridični kompleks. Pa se

Naše šolstvo in prosveta

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. dr. Sušnika
na zasedanju banskega sveta

(Nadaljevanje)

Kreditno gospodarstvo šolskih občin.

a) Dotacije.

V banovini je 817 šolskih občin, ki so vključene v 403 podeželske upravne občine in 4 občine avtonomnih mest.

K rednemu vzdrževanju ljudskih šol za proračunsko leto 1940/41 prispevajo:

upravne občine po prorač. A din 10.124.068,—
banovina po proračunu B . din 18.203.000,—
samoupravna mesta din 4.234.178,—

skupaj din 32.561.246,—

ali več od leta 1939/40.:

upravne občine din 122.516,—
banovina din 883.000,—

skupaj več din 1.005.516,—

kar gre v glavnem na račun podražitve stvarnih potrebščin ljudskih šol. Samoupravna mesta pa prispevajo v tem proračunskem letu za ljudske šole 1.712.820, din več kakor lani in sicer v glavnem za večja popravila šolskih poslopij.

b) Šolski proračuni.

Banovinski šolski odbor pregleda in predloži v odobritev letno čez 1600 proračunov A in B šolskih občin in isto število obračunov. Pri obravnavi proračunov se upoštevajo želje krajevnih šolskih odborov, morajo pa se upoštevati tudi zahteve upravnih občin, ki včasih z najboljšo voljo ne morejo nuditi šoli tega, kar ji gre. Dobe pa se tudi upravne občine, katerim se zdi vsak izdelek za šolo odveč, pa naj bo še tako skromen. V takih primerih mora banovinski šolski odbor zadevne proračune urediti po svojem preudarku.

Posebno važna je postavka za samoučila učencem. Na mnogih zborovanjih se ponavljajo zahteve, da naj dobe vsa samoučila otroci v šoli. A čeprav za to postavko v proračunih zelo skrbimo, ji manjka še veliko do 100%, ker banovina vsega ne zmore, upravne občine pa se zvišanju teh postavk neredko upirajo.

c) Koliko dolgujejo občine šolam.

Po stanju 31. marca 1940 dolgujejo upravne občine krajevnim šolskim odborom še 5.766.074 din, to je za 262.536 din manj kot lani ob tem času. Dolžna vsota se le počasi znižuje, ker nekatere občine s plačilom teh dolgov brez utemeljenih razlogov odlašajo.

BANOVINSKI ZAVODI

Banovina vzdržuje gluhošolstvo v Ljubljani, deško vzgajališče na Selu v Ljubljani in zavod za slepe otroke v Kočevju. Banovina krije tudi stvarne potrebščine pomožnih šol v Ljubljani in Mariboru.

Gluhošolstvo je bila zgrajena leta 1900. za bivšo Kranjsko in to za 50 otrok. Danes se sprejemajo gluhošolci iz vse dravske banovine. V zavodu se šola 148 otrok (77 dečkov in 71 deklic), kar je vzrok, da zavod ne more prav ustrezati potrebam pouka in vzgoje gluhošolcev in ne zdravju gojencev.

Kljub natrpanosti v zavodu pa je še nad polovico gluhošolcev šoloobveznih otrok v banovini brez pouka zaradi pomanjkanja prostorov in gluhošolčnic. Ker iz finančnih ozirrov obsežnejših načrtov ni mogoče izvesti, se pripravljajo nadzidava gluhošolnice, da se vsaj začasno odpravijo najnujnejši potrebi. Za nadzidavo že izdeluje načrte tehnični oddelek banske uprave in se bo v kratkem času začelo z delom.

Deško vzgajališče je nastanjeno v preurejenih prostorih bivše žrebarne na Selu. V zavodu se vzgajajo 103 gojenci. Tudi ta zavod je za potrebe vse banovine premajhen in bi bilo dobro, ustanoviti še dva zavoda, enega v Celju, drugega v Mariboru.

Vzgajališče v Ljubljani vodijo salezijanci, ki lepo skrbijo za to, da dobe zanemarjeni

nedoletniki veselje do dela in rednega življenja. Zavod ima ljudsko šolo. Gojenci, ki niso več šoloobvezni, se uče čevljarstva, krojaške, mizarke ali vrtnarske obrti v zavodnih delavnicah. V zavodu ostanejo do časa, ko napravijo pomočniške izpite.

Zavod za slepe otroke je nastanjen v starem poslopju v Kočevju. Kakor gluhošolnica tako tudi zavod za slepe otroke ne ustreza pedagoškim in ne higienskim zahtevam. Tudi za ta zavod skuša banska uprava ustvariti možnost preselitve v primernejše prostore.

V zavodu se je izšolalo v l. 1939/40. 42 gojencev, ki so obiskovali ljudsko šolo ali pa so bili zaposleni v pletarski delavnici (sedaj 35). Gojenci, ki so glasbeno nadarjeni, se izpopolnjujejo v glasbi, deklice pa se vadijo v gospodinjskih poslih.

Pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru vzdržuje banovina po določilih čl. 15. zakona o ljudskih šolah s tem, da plačuje stanarino učiteljskega sodelujočega pri božnični. Obdarovanih je bilo 709 šol in sicer vse tiste, ki so predložile sezname in priredile božničnice.

SOCIALNE AKCIJE BANOVINE ZA ŠOLSTVO

Božničnice

Banovina je dala za božič l. 1939. prispevek 300.000 din v blagu za obleko revne šolske mladine ljudskih in meščanskih šol. Blago so prejeli krajevni šolski odbori, ki poleg učiteljskega sodelujejo pri božnični. Obdarovanih je bilo 709 šol in sicer vse tiste, ki so predložile sezname in priredile božničnice.

Šolske kuhinje

Po naših ljudskih in meščanskih šolah je bilo 95 šolskih kuhinj, ki so dajale revni šolski mladini toplo hrano, in to posebno v pasivnih krajih, kjer so delavci, viničarji itd. Za te kuhinje je bilo razdeljenih 30.800 din.

Po zadnjem zadevnem razpisu ministrstva prosvete o ustanavljanju šolskih in dijaških kuhinj je bilo ustanovljenih veliko novih šolskih kuhinj, ki so že začele z delom. Ob koncu l. 1940. jih je bilo že 183 pri ljudskih in 47 pri meščanskih šolah. Pričakovati pa je, da se bodo ustanovile še druge, ki so tudi nujno potrebne, a sedaj še nimajo za vzdrževanje dovolj sredstev. Zato je za podpiranje takih kuhinj potreben večji kredit.

Podpiranje

revnih izredno nadarjenih dijakov

Preteklost nas uči, da se je mnogo velikih mož, ki so odločilno vplivali na kulturni razvoj slovenskega naroda, izobrazilo samo s slučajno podporo kakih dobrotnikov. Sprimo razmer, ki so za šolanje darovitih otrok z dežele čedalje manj ugodne, je banska uprava izdala pravilnik o podpiranju izredno nadarjenih revnih otrok, po katerem je bilo na koncu preteklega šolskega leta že sprejetih za banovinske podpirance pet dečkov.

MEŠČANSKE ŠOLE

V banovini je 43 državnih in 8 zasebnih, t. j. skupaj 51 meščanskih šol. S šolskim letom 1940/41. se ni otvorila nobena nova meščanska šola; v meščanski šoli v Kranju se je letos odprl četrti razred in je s tem postala šola popolna. V meščanskih šolah v Gornji Radgoni, Domžalah in Slov. Konjicah so se letos postopno odprli tretji razredi, v Kamniku pa drugi razred. Vseh oddelkov je v državnih meščanskih šolah 277, v zasebnih 36, skupaj torej 313. Število oddelkov se je v primeri z lanskim letom letos zvišalo na državnih meščanskih šolah za 15, v zasebnih je ostalo neizpremenjeno. V državne meščanske šole se je vpisalo v začetku šol. leta 1940/41. 9577 učencev in učenek (5056 + 4521), v zasebne 1240 učenek. Vseh učencev in učenek je v meščanskih šolah 10.817 (5056 + 5761). Število vpisanih učencev in učenek je letos za 369 večje kot lansko leto. Prirastek izkazuje le državne meščanske šole, dočim se je število v zasebnih meščanskih šolah znižalo za 26 učenek. Največ učencev ima meščanska šola na Jesenicah (504), najmanj meščanska šola v Senovem (70), kjer se je moral letos ukiniti tretji razred zaradi premajhnega števila učencev.

S tekočim šolskim letom se je precej polno uredilo stanje učiteljstva, ki ga je vsako leto primanjlovalo. Sicer je meščanskim šolam dodeljenih še vedno precej ljudskošolskih učiteljev, ki nimajo kvalifikacije za meščanske šole, vendar se je stanje zelo popravilo z letošnjimi namestitvami diplomiranih filozofov in absolventov višje pedagoške šole. V novem šolskem letu je bilo postavljenih na novo skupno 60 učnih moči.

Število rednega učiteljstva v državnih meščanskih šolah je konec decembra 1940 319, vsega (z dodeljenimi, honorarnimi in dr.) pa 539.

V zasebnih meščanskih šolah poučuje 83 učiteljev (-ic).

Zasebne meščanske šole ustrezajo v vsem zakonitim določilom in so se preuredile v smislu § 64. zakona o meščanskih šolah.

Državne meščanske šole vzdržujejo občine s podporo banovine po določilih § 12. in 65. zakona o meščanskih šolah v zvezi s § 24. t. III., finančnega zakona za l. 1932/33. Gospodarstvo meščanskih šol upravljajo in vodijo upravni odbori meščanskih šol po zadnjih določilih zakona. Vzdrževanje meščanskih šol stane letno okroglo 3.500.000 din, banovina prispeva k temu 450.000 din. Poleg tega se plačujejo iz banovinskega proračuna nagrade za honorarne učne ure iz obveznih in

Plašči,

kostumi,

obleke

z a d a m e

pri LUKIČU
Ljubljana, Stritarjeva ulica

izza mize zagledam na pokopališče. Duh zabrodi v carstvo kadavrov, smradu, rajskega veselja, v peklu, pa do Budhe, skozi nirvano v nič. Pa razmajana peč, čemerni dan, meteorološke prognoze, krušne karte, ogrožene hlače, simfonija dela itd.

Le, kadar pridejo tisti redki, svetli in sveti trenutki, polni slabosti, ko se ozrem v desni ogel pisalne mize, se nasmehnem, ko junak Molièrove tragedije, ko da šklepeta obešenjak. In takrat je starega znanca vseh akviziterjev iz suhih let kar nekako sram, da lomi tradicijo najboljših konsumentov naše nečrne, lepo rastoče, skrbno ograjene kulture, Pa kaj bi mevljal v teh časih. Pišče! Negodnik!

Ali, kadar grem v mesto, pobrodim v žepu za zadnjimi parami in grem povsod, kjer prodajajo kulturo in hitim in krpam. In vse tisto razkošno bogastvo, skrbno kondenzirano, odnesem seboj v naš mikrokozmos, v pestro življenje naših dni. Kaj bi tožil!

In danes nimam nič, razen sramotno banalnih, polinteligentnih nevednih, čisto materialnih skrbí.

Na pisalni mizi pa imam še kup štampljk, peresnik iz študentovskih let in mehur najslabšega tobaka.

neobveznih predmetov, za pregledovanje poračunov in obračunov ter za izredne potrebe v znesku 77.000 din. Tako prispeva banovina v celoti za meščanske šole 527.000 din.

Mnoge meščanske šole imajo nezadostne in neprimerne šolske in učne prostore. To so predvsem meščanske šole v Senovem, Litiji,

Zagorju ob Savi, na Jesenicah, v Vojniku, na Rakeku, v Slov. Konjicah, v Kamniku in Gornji Radgoni. Težke gospodarske razmere zavirajo zidavo primernih poslopij, vendar je v nekaterih krajih zidava poslopij tako nujno potrebna, da ne bo mogoče dalje časa odlašati z njo.

Izenačite nam leta!

V zadnjem času pogosto čitamo o namestitvah novih učiteljev in učiteljic. Kako jih blagrujemo!

Pri tem se mlajše učiteljstvo nehoti spomni na svojo namestitev in na ona dolga, dolga duhomorna leta čakanja na službo. Po dve, po tri, po pet let smo sedeli doma v brezdelju, da smo končno vendarle dočakali toliko zaželeno namestitev. Normalno, po dveh službenih letih smo povsem pravilno polagali izpit, t. j. po petih ali še več letih mature. Vso snov smo morali predelati od kraja, toda vse težave z izpitom smo premagali, samo da pridemo čimprej v IX. skupino. A dočakali smo ponovno razočaranje! Tudi na IX. skupino smo čakali leta in leta. In kakšen je končni rezultat? Ta, da bomo mi, ki smo maturirali recimo leta 1932., še istočasno v

IX. skupini z onimi, ki so maturirali letos — devet let za nami!! Ko smo mi že maturirali, so sedanji novonastavljeni komaj dovršili 5. razred ljudske šole in so v jeseni vstopili v 1. razred meščanske ali srednje šole.

Kdo bi ob tem dejstvu le skomignil z rameni, češ: »Je že tako! Razmere so krive!« Kaj smo pa zakrivali mi prizadeti, da smo tako prikrajšani? Morda le to, da smo bili devet let prezgodaj rojeni!...

Umetno bi bilo, da bi na odločujočih mestih po posredovanju društev oziroma sekcije uvideli, da nam je bila povzročena velika krivica, in nam izposlovali, da se nam leta ne prostovoljno brezpogovorno in čakanja na IX. skupino vstetejo v rang ali vsaj v penzijo. Prizadeti upamo, da ne prosimo zaman, saj se borimo le za pravico!! —ša.

poklicni delavec. Pri hranilnici in posojilnici je zvesto blagajničaril kot aktiven učitelj in tudi še kot upokojenec. Vzel je svojo mamico k sebi in jo pridržal do njene smrti. Potem pa si je oskrbel v osebi svoje blage žene najboljšo družico, ki mu je vse dni lajšala skrb in v zvesto delila z njim srečno zakonsko življenje! Ljudska posojilnica v Celju mu je v priznanje njegovega blagajničarskega poslovanja pri njej oblašila kronsko pokojnino z dinarskim letnim prispevkom. Tiho, kot je živel, je tudi končal svoje idilično zemsko potovanje. Bojdi mu bog blag spomin! — Jurko Blaž.

ralnem letalstvu in o letenju sploh, tekst bo do pojasnjevale številne slike in skice — najvažnejše v knjigi pa bo načrt modela v razmerju 1:1, tako da si bo lahko vsak učenec višje stopnje osnovne šole zgradil nekoliko modelov od papirnatega zrnja do pravega letalečnega modela, ki se bo dvigal pod sinje nebo v njegovo največje veselje. Natančen popis orodja, materiala in navodila za startanje omogočajo vsakemu učenec opazovati pravilno letenje. Naj ne bo osnovne šole, ki bi si ne naročila te knjige. Lepo zgrajen model jadrnega letala bo obenem izpopolnil zbirko šolskih učil. Ker hočemo s to knjigo vzbuditi zanimanje za letalstvo med najširšimi plastmi naše mladine, se zavedamo, da mora biti knjiga lepa in poceni. Knjiga stane v prednaročilu do 10. aprila t. l. samo 10 Din. Šole, ki bi naročile za učence vsaj 10 izvodov, dobe 1 izvod brezplačno. Knjiga se naroča pri Upravi »Razorov«, Ljubljana, Gregorčičeva 23.

— Najtopleje priporočamo vsem gospodinjskim nadaljevalnim šolam odličnega zdravstveni priročnik »Zdrav in bolan otrok«, ki stane samo 5 Din. Naroči se pri Štefki Prešern, učiteljici v Starem trgu pri Ložu.

Osebnе zadeve

—j Upokojitve. V Ljubljani so upokojevali sledeči učitelji in učiteljice: Bitenc Mara, Flere Franc, Marok Alojziji, Mihelič Josipina, Polak Marija, Premelč Iva, Primožič Josip, Raznožnik Vida, Schott Erna, Šteblaj Marija, Trost Franc, Skrbinšek Ljudmila in Černe Roza.

—j Upokojena je Ida Kotnik, učiteljica žen. roč. del v Selnici ob Dravi.

zatem šele ostalim zavodom, tudi predstavnikom šolstva, tako odmerjamo prvo pristojnost za sestavo osnutka šolskega zakona šolskim instancam in našemu ljudskošolskemu učitelstvu! Učiteljstvo žal nima svoje zbornice, ima pa po sedanjem zakonu o narodnih šolah strokovne svete: krajevne, sreskega in banovinskega, katerih ustroj bi bilo sicer potrebno izpopolniti, ki pa bi morali in mogli podati v sodelovanju z Jugoslovenskim učiteljskim udruženjem, v katerem je organizirana večina učiteljskega predloga za revizijo sedanjega ali sestavo bodočega ljudskošolskega zakona.

Vsi naprednjaki moramo pozdraviti predloge za decentralizacijo in demokratizacijo ter za prilagoditev našega šolstva resničnim razmeram in potrebam naroda, pač pa naj ta akcija obsega vse naše šolstvo od otroškega vrta do univerze ter nam tako gradi pot do enotnega šolstva, ki bo najvišji cilj vseh prizadevanj v šolstvu. — Drugo vprašanje pa je, ali je kočljivo vprašanje decentralizacije šolstva aktualno izvedljivo pred izvršeno novo upravno preureditvijo države, ali je umestno to vprašanje sploh načenjati v dobi sedanjega vojnega vrvenja? Kar se tiče demokratizacije šolstva, moramo biti previdni, da ne bomo varali pod to etiketo sami sebe in demokratizacijo priznavali le nekim slojem in činiteljem. Priznavamo resnico: O šoli (vsaki!) naj odloča tisti, ki jo plačuje! Toda to velja za vse ustanove, ne le za šole!

—l Podeželske šole in olajšave obiska je naslov članka v »Jutru« z dne 2. IV., v katerem članek odklanja vse olajšave pri šolskem obisku in opisuje njihov kvaren vpliv. Članek končuje s sledečim predlogom:

Kjer se šolskim olajšavam ni mogoče izogniti, tam naj bi se učenci z olajšavo poučevali ločeno od drugih rednih učencev po posebnem učnem načrtu, ki naj bi upošteval vse okoliščine šolskih olajšav. Le tako bi bil pouk za učence z olajšavo primeren in bi mogel doseči zaželen uspeh, ne da bi šolo redno obiskujoči otroci trpeli zaradi onih učencev z olajšavami. Tako bi pouk vsestransko dosegel svoj namen. Seveda bi se moralo tudi šolanje z olajšavo izražati v šolskih naznanilih.

—l Obsodbe vredno navijanje cen. V nekem kraju na Dolenjskem, kjer je veliko revnih otrok, ki pogrešajo dnevno tople hrane, je oskrbelo šolsko upraviteljstvo s podporo krajevne zaščitne otrok, da so revni in potrebni otroci prejeli dnevno dopolnilno in popoldne nekaj toplega mleka, ki so ga dobavljali domači kmetiči gospodarji. Prvotno je bila cena mleku običajna na kmetih. Naenkrat pa je eden največjih posestnikov, ki je tudi precej premožen, poskočil s ceno mleku od 2 din na 4 din, kakršno ceno nima mleko niti po mestih. Ta postopek zasluži vso grajo, ker hoče premožen človek na račun revnih šolskih otrok, ki so podpre potrebi, bogatiti. Zaradi visoke cene mleku se bo morala pomožna akcija predčasno ukiniti. »Jutro« 26. III.

Učiteljski pravnik

—š Vprašanje J. Š. V.: Ali bi bilo mogoče, da bi dobila draginjsko doklado za svojo sestro, bolešno, 68 let staro, ki jo vzdržujem že nad 20 let, ker nima ne premoženja in ne drugih sredstev za preživljanje.

Odgovor: Ne — ker za to ni zakonske osnove.

—š Vprašanje: »Z neučiteljem poročena učiteljica.« Ali imam pravico:

a) do starinarne in
b) do drag. doklade ali kake podpore za otroka zdaj, ko je moj mož, ki je trg. zastopnik in nima ne plače ne dnevnice, ampak samo priložnostni zaslužek (procente) — na orožnih vajah za nedoločen čas in torej v tem času nič ne zasluži. Prosim, kaj moram ukreniti v primeru a) in b)?

Odgovor! Ad a). Napravite vlogo na banko upravo. Ad b). Za čas, ko nima vaš mož nobenih prejemkov, vam pripada polna osebnostna doklada, za otroke pa izredna doklada že od 1. oktobra 1940, zato napravite posebno prošnjo na prosvetni oddelek kralj. banske uprave.

Stanovska organizacija JUU

Poročila

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO SLOV. KONJICE je zborovalo v soboto, 8. marca. Udeležba je znašala 85 %.

Tov. predsednik pozdravi navzoče, posebno gosta predavatelja tov. E. Vranca, ki se je odzval vabilu za predavanje, in novo pristopivša tov. Nekrep Alojzijo in Šobnika Franca.

Upokojenemu tov. Kržiču Janku, ki odhaja iz sreza, izreče predsednik ob izročitvi diplome v znak priznanja njegove stanovske zavesti, zvestobe in delovanja tople poslovnice besede. Oriše njegovo društveno, šolsko in ostalo izvenšolsko udejstvovanje, ki je verna slika zavednega članstva preteklega časa. V zahvali za pozornost je stari stanovski bореc orisal težke boje organiziranega učiteljskega v letih pred osvoboditvijo, pozivajoč navzoče k tesni stanovski povezanosti in vztrajnemu delu v naši organizaciji.

V situacijskem poročilu poda nato predsednik pregled dela organizacije. Pri tem poudarja stališče: organizacija naj zadobi polno sodelovanje pri snovanju uradniškega zakona in zakona o ljudskih šolah. Končno naj se uredi vprašanje poročenih učiteljic ter odpravijo ovire napredovanj. Organizacija naj na merodajnih mestih skuša doseči odobrenje, da lahko šolski upravitelji zaradi stalnega dviga cen zvišajo znesek za kurivo ob stvarni potrebi ter naknadno zaprosijo za odobritev, da se s tem omogoči redno poslovanje.

Ker so dotacije za učiteljske knjižnice tako nizke, da poedinim šolam ni možno nabaviti najpotrebnejših pedagoških del, se bo sestavljal seznam najvažnejših pedagoških del, na kar bodo šole sporazumno nabavile posamezna dela tako, da bo sčasoma v okraju na razpolago vsa vajzejna pedagoška literatura, ki se bo medsebojno izposojevala.

V referatu: Razred kot življenjska zajednica — je tov. E. Vranc kot izhodišče prikazal današnje časovno valovanje, ki vedno bolj poudarja važnost občestvenega življenja. Na lastnih izkustvih v razredu in ob nadzorovanju je orisal vse možnosti in pogoje za organizacijo razredne zajednice v skladu s poznavanjem otroka v mladinoslovnem in psihološkem pogledu. Prepričan je poslušalce, da je razred kot zajednica nujna potreba, da pa morajo biti dani za to prvi pogoji. Blizu se lahko idealu in pripravljam na čas, ko bodo vsi prepadi med šolo in življenjem odstranjeni. — Članstvo se je tov. predavatelju toplo zahvalilo za referat, na kar je stavilo nekaj vprašanj, ki jih je predavatelj osvetlil.

Po predavanju je tov. Marjan Sikst kot referent odbora za proučevanje zakona o ljudskih šolah, ki ga je sestavila kmetijska zbornica, podal zgosten pregled smeri tega zakona. Na prihodnjem zborovanju, dne 5. aprila, bo tov. Sikst Marjan predaval o pedagoškem tisku.

Pavlič Ivo, preds.

Tekavc Štefka, taj.

Mladinska mafica

—mm Uprava Mladinske matice obvešča svoje poverjenike na šolah, da je odložila odpošiljatev 8. štev. »Našega roda« za nekaj dni. Poverjeniki pa, ki bi lahko razdelili »Naš rod« med naročnike, so naprošeni, da to sporoče upravi, na kar se jim bo 8. štev. revije takoj poslala.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev OPOZORILO. Pevce in pevke Učiteljskega pevskega zbora »Emil Adamič« prosimo, da pozorno slede našim obvestilom v tej rubriki. Članstvo bo pravočasno obveščeno o vseh naših sklepih. Tajnik.

Učiteljska tiskarna

t Knjigarna Učiteljske tiskarne je založila in izdala za sedanji čas primerno knjižico dr. Mavricija Rusa »Prva pomoč v neugodah«. Cena broširanemu izvodu je 30 Din, vezanemu pa 35 Din.

t Za velikonočne praznike kupite primeren dar svojim dragim! V knjigarni Učiteljske tiskarne dobite lepo knjigo, primeren kipček, vazo in še mnogo lepih prigodnih predmetov.

t Zelo primerna je Iva Jančiča »Naša zgodovina v slikah« v 3 delih, ki stane samo 65 Din.

t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani ima v svoji zalogi večje število pedagoških knjig, ki Vam jih nudi po znižani ceni.

t Ko pridete v Ljubljano, Celje ali Maribor, ne pozabite ogledati si knjigarno Učiteljske tiskarne.

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO KAMNIK

je zborovalo v soboto, dne 15. marca 1941, v Domžalah. Navzočih 59 % članov.

Tovariš predsednik je otvoril zborovanje, pozdravil vse navzoče, imenoma sreskega podnačelnika in novo članico Kraševca Danico iz Ihana.

Situacijsko poročilo je obsegalo pregled dela naše organizacije od zadnjega zborovanja in sicer: delo JUU na zboljšanju prejemkov, izprememba zakona o uradnikih, izprememba šolskega zakona, napredovanje v 5. položajno skupino, drvarina in naravno stanovanje, delo in položaj učiteljskega obmejah, anketa o stanovanjskih razmerah učiteljskega, predloge naše organizacije za finančni zakon.

Sledilo je predavanje tov. Metoda Jenka. Podnaslov tega predavanja je bil »Psihoanaliza Jugoslovanov ali vpliv gospodstva tujih ras na psiho Jugoslovanov«. V uvodu je predavatelj utemeljil način gledanja naše, trpljenja in ponižanja polne zgodovine, in da tako spoznanje lastnih napak in zablod lahko pozitivno vpliva na državljansko vzgojo. V naslednjih poglavjih je predavatelj nanašal usodne dogodke v naši zgodovini, ko so se zadirale v naše narodno telo z več strani tuje rase, ki so zapustile globoke brazde ne le v fizičnem (antropološkem), še bolj v psihičnem pogledu. Posledice teh čutimo še danes, vendar pa je v našem narodu vkljub temu še toliko neizrabljene tvorne sile, da se kljub fatalnim pogoškom v preteklosti nam ni bati za prihodnost. Na koncu je predavatelj v ilustracijo veličine našega narodnega etosa še prečital divno zgodbo o bedaku Mrgradu ter njegovo značilno izpoved. Tovariš predsednik se je predavatelju za globoko zasnovano predavanje iskreno zahvalil.

O osnutku novega zakona o ljudskih šolah, ki ga je sestavila in izdala Kmetijska zbornica v Ljubljani, je kratko poročal tov. Koman. Ker pa članstvu bistvena določila tega osnutka niso bila zadostno osvetljena in ker članstvo smatra, da je novi šolski zakon velike važnosti za bodočnost našega ljudskega šolstva, je sklenilo, da prouči osnutek razširjeni strokovni odbor skupno z upravnim odborom in poda na prihodnjem zborovanju svoje mnenje odnosno nasvete in predloge, ki naj bodo vodilo sekijskemu strokovnemu odboru. Prihodnje zborovanje bo mesca junija.

Jos. Napokoj, preds. Ivanka Hrastova, taj.

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO SV. LENART V SLOV. GORICAH je imelo zborovanje dne 15. marca 1941 pri Sv. Lenartu v Slov. goricah ob navzočnosti 34 članov oziroma članic.

Uvodoma je tov. predsednik pozdravil vse navzoče članstvo, med njimi tudi novopristopivše ter konstatiral, da je z ozirom na lepo vreme udeležba slaba. Apelaril je na navzoče članstvo, naj skuša tudi pri ostalih tovariših vzbuditi toliko stanovske zavesti, da se bodo udeleževali naših zborovanj ter na ta način aktivno sodelovali pri delu v naši organizaciji.

† Feliks Mahor

Dne 26. marca smo spremili na mestno celjsko pokopališče 81 let starega tovariša: Feliksa Mahorja. Njegovo življenje je bilo skromno. Kot sin kmeta v Št. Lovrencu na Pohorju je obiskoval domačo šolo. Njegov vzgojitelj Poje si je toliko prizadeval, da se je nadarjeni »Liks« izsolal z okrajno domačo ustanovo na mariborskem učiteljskem in 1879. maturiral. V Makolah si je služil svoj stanovski kruhek kot miren, skromen, tih a vesten

Splošne vesti

Vabilo

na X. redno skupščino
zadruge »Dom učiteljc« v Ljubljani, ki se bo vršila dne 16. aprila 1941 ob 9. uri dopoldne v prostorih Učiteljske tiskarne v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in konstituiranje skupščine.
2. Čitanje zapisnika IX. redne skupščine.
3. Poročila: a) upravnega odbora, b) nadzornega odbora.
4. Čitanje revizijskega poročila in rešitve revizijske zveze.
5. Sklepanje o letnem sklepnem računu in podelitev razrešnice članom upravnega in nadzornega odbora.
6. Volitve enega člana upravnega odbora in enega člana nadzornega odbora.
7. Predlogi in pritožbe.
8. Slučajnosti.

Ako skupščina ob napovedani uri ne bo sklepna, bo čez pol ure druga na istem kraju in z istim dnevnim redom, ki bo v smislu § 35. pravil sklepa veljavno ne glede na število navzočih združnikov.

Upravni odbor.

Ker bo poleg navedenega dnevnega reda razgovor o efektni loteriji, ki jo zadruga v tek. letu priredi, nujno vabimo in pozivamo k udeležbi vse tovarišice, posebno še naše požrtvovalne odbornice in delavne poverjenice.

— Mladina pod sinje nebo! Slovenska mladina je vse do sedaj pogrešala praktično knjigo o jadrnem letalstvu. Srbi in Hrvatje so nas v tem oziru silno prehiteli. Za veliko nočne praznike pa bo izšla slovenska knjiga za mladino »Kako si sam zgradim leteči model jadrnega letala?« Knjiga bo obravnavala na lahek način vse, kar moramo vedeti o jad-

Iz listov

—l Uradni kratice za dinarje in pare. Po razpisu ministristva financ z dne 21. januarja 1941 št. 214/VIII., je še vedno v veljavi naredba z dne 18. novembra 1921, I. št. 12.821, Ur. l., št. 337/146, s katero sta odredjeni za dinarje in pare kot obvezni uradni kratice: »Din« in »p«. Prva kratica se piše vedno z veliko črko, druga z malo, obe pa brez krajšalne pike. Uporaba drugih zadevnih kratice ni dopustna. »Jutro« 23. III.

—l Skrb države za družino. Država se mora zavedati, da so dobre družine njeni stebri. Na njih sloni in propade država. Dobre družine pa niso tiste, ki se ponašajo z obilico premoženja in z velikimi davčnimi vsotami, dobre za državo so predvsem družine s številnimi otroki. Iz teh otrok bodo kdaj zrasli dobri uradniki, dobri profesorji, dobri učitelji, dobri voditelji ljudstva.

Zato bo modra država pospeševala porast številnih družin z modro postavljajo. Ne pa tako, kakor se marsikje godi, da delodajalci očete številnih družin zasmehujejo, pri delu zapostavljajo in s tem in takim zaničevanjem pospešujejo napredek »bele kuge« in rušijo od stvarnika določeni red za ohranjenje človeškega rodu. Zato bodo pametni državni voditelji imeli pred očmi blagostanje ljudstva in narodov. »Domoljub« 20. III.

—l O načrtih za reformo ljudskega šolstva je naslov članka v Slovenskem narodu 22. III., ki pravi med drugim: »Kakor pa strogo zagovarjamo naziranje, da naj bi v primeru sestave zakona o kmetijstvu zadevno sodelovanje v prvi vrsti pripadalo kmetijskim ustanovam, predvsem kmetijski zbornici, in

Nato so bili prečitani zapisnik zadnjega zborovanja in došli dopisi. Sledilo je situacijsko poročilo tov. predsednika, ki ga je navzročilo članstvo z odobravanjem vzelo na znanje.

Tov. blagajnik je pozval članstvo, naj plačuje članarino v mesečnih obrokih, ter opozoril tiste, ki so društvu še dolžni poravnati svoje obveznosti.

Sledil je referat o osnutku novega šolskega zakona, ki ga je izdelala Kmetijska zbornica. V njem so bile na kritičen način iznesene dobre in slabe strani osnutka ter predlogi in dejstva, kar naj bi se upoštevalo pri izdelavi novega šolskega zakona. Članstvo se je zedinilo v tem, da naj društveni odbor formulira zadevne predloge ter jih pošlje sekciji.

Glede ankete o učiteljskih stanovanjih je bilo sklenjeno sledeče: Ker razposlana anketa šolam ni bila izpolnjena točno, bo društvo ponovno poslalo na vse šole zadevni razširjeni formular, katerega naj učiteljsko skrbno in vestno izpolni. Ker je v interesu vsega članstva in učiteljstva, da se vendar enkrat reši tudi pereče vprašanje učiteljskih stanovanj, za kar je potrebno, da se na merodajnih mestih iznesejo stvarni dokazi, pričakujemo, da bo vse učiteljsko pristopilo z vso resnostjo k temu delu.

Pri predlogih in slučajnostih so se obravnavala vprašanja iz naše skrinjice. Pri pretresanju teh vprašanj se je članstvo zedinilo v sledečih predlogih:

1. Ročno delo naj se reduje s posebno oceno, zlasti če ga poučuje druga učna moč.

2. Ukinejo naj se vse šolske olajšave, posebno pa sedanj način, ki nikakor ne ustreza pedagoškim principom.

3. Ker so sedaj cene življenjskim potrebščinam stabilizirane, naj se nemudoma povišajo naši prejemki za toliko procentov, kakor so se dvignile cene.

Prihodnje zborovanje bo pri Sv. Antonu v Slovenskih gorah v začetku mesca maja. Rogl Fran, preds. R. Jurjašević, taj.

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO MARIBOR DESNI BREG je zborovalo v soboto, dne 15. marca 1941, v Mariboru. Navzočih 85 članov t. j. 80 %. — Tov. predsednik pozdravi nove člane in posebej še pol. kom. g. Kosa.

I. Situacijsko poročilo: a) tov. predsednik je podal v grobih obrisih historiat borbe naše organizacije za naše najtežje in najaktualnejše vprašanje, t. j. vprašanje naših prejemkov. Stališče centrale, da danes ni čas za reševanje manj važnih vprašanj, ko so na dnevnem redu druga vprašanja, je toliko pogrešno, ker je najmočnejši obrambni zid zadovoljno ljudstvo in zadovoljen uradniški kader. Z razbitjem akcijskega odbora državnih uslužbencev je propadla uspešno načeta akcija za izboljšanje našega materialnega položaja. Naše društvo je že ponovno stavilo na vodstvo naše organizacije zahtevo, da se danes, ko živimo v težkem materialnem položaju, vsa trenja med posameznimi organizacijami ali skupina-

mi stavijo z dnevnega reda in se pristopi k skupnemu delu. Da je to možno, najlepše kaže solidarno delo »Ljubljanskega akcijskega odbora«. Odločno pa odklanjamo, da bi se našim zahtevam za vsakdanji kruh dajal kakršen koli pečat prevratnega elementa. S to prakso se naj preneha. — Naša država je agrarna. Struktura agrarne države pa ne prenese tolikega števila uradništva, kakor ga imamo mi, poleg tega pa tudi ne tako komplicirane administracije. Naše vprašanje bo rešeno takrat, ko bo načrt ves kompleks s pravega gospodarskega vidika: precizen in dalekosežen gospodarski načrt, manj uradništva, a to dobro plačano.

b) Situacijsko poročilo je podal tov. tajnik, ki se je dotaknil vseh važnejših stanovskih in šolskih vprašanj.

II. Vprašalna skrinjica: 1. Članstvo zahteva, da se aktualna vprašanja vprašalne skrinjice ne stavijo na dnevni red na koncu zborovanja, ko je že vse utrujeno in ni časa. Sklep: odbor naj stavi vprašalno skrinjico na dnevni red tako, da bo možno vsa pereča vprašanja temeljito in vsestransko rešiti.

2. Kdo je kompetenten, da daje informacije o skupnem gospodinjstvu državnega uradnika učitelja?

3. Stari stalež učiteljstva ne ustreza več. Kdaj bo izšel nov?

4. Občina noče izplačati zaostale stanarine: Kdor se je pobrigal za svoje pravice, je občina dolžna izplačati zaostanke. (Letos je vnešeno v proračun tri četrtine zaostankov.)

III. Tov. Zorn je podal načelne misli k projektu šolskega zakona. Končni sklepi bodo sprejeti po podrobni obravnavi.

IV. Prof. G. Šilih je predaval o »šolskem nadzorstvu v bodočnosti«. Uvodoma je razčlenil napake naše sedanje šole in je prikazal tako reakcionarne kakor tudi nasprotnne ekstreme. Pri analizi vzrokov današnjega stanja notranje organizacije naše šole je poleg pomembnejših izobrazbe in samozobrazbe učiteljstva in poleg težkih socialnih razmer in politizacije šolstva navedel kot enega izmed vzrokov tudi naše šolsko nadzorstvo. Jasno je prikazal problem šolskega nadzorstva, ko je utemeljeval namen in potrebo nadzorstva in ko je pokazal na vprašanje: kakšno naj bo šolsko nadzorstvo. Ko je podal funkciji te institucije pravo vsebino in opredelil naloge, se je še ustavil pri vprašanju, kdo naj bo šolski nadzornik in kdo ga naj postavlja. Analiziral je lastnosti šolskega nadzornika in poudaril važnost njegovega materialnega položaja. Za predavanje je bilo med članstvom živo zanimanje, saj je vključil pozni uri vztrajalo preko poldneva. V razgovoru je bilo podanih nekaj misli, gotovo so pa čutili vsi poslušalci, da bi morali to predavanje čuti predvsem drugi, ne le učitelji, posebej pa še oni, ki odgovarjajo za personalne zadeve naše šole.

V. Sekcijsko vodstvo prosimo, da vpliva na uredništvo »Učit. tovariša«, da ne priobčuje ocen mladinskih del v pretirani obliki, ker potem vsebina in uporabnost razočarata,

kakor je n. pr. dramatizacija Ingoličevih »Sirota«.

Prihodnje zborovanje bo mesca maja in bo predaval tov. Zorn o izvenšolskem delu učiteljstva.

Petrovič Simon, preds. Ledinek Miloš, taj.

+ JUU, SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA, ZAH. DEL je zborovalo 15. marca v Ljubljani. Od 99 vpisanih članov jih je prisostvovalo 82.

Tov. predsednik je pozdravil vse navzoče, posebno pa novostopivši tovarišici z Iga. Prečitali so se dopisi, ki jih je društvo prejelo v zadnjem času. Sekcija nam poroča o obisku sekcijskega predsednika in tajnika pri ministroma g. dr. Kreku in dr. Kulovcu, katerima sta razložila težnje učiteljstva, ki prihajajo posebno zadnje čase v poštev. Tako naj bi kolikor mogoče prenehalo premeščanje po službeni potrebi, popravijo naj se krivice, prizadete učiteljstvu, napredovanja naj se vrše po vrstnem redu, razpisujejo naj se vsa izpraznjena mesta, pri oddaji mest naj se upoštevajo samo službena doba, ocena in družinske razmere brez ozira na politično pripadnost prosilca, uredi naj se položaj učiteljic za ženska ročna dela.

Prečitalo se je sekcijsko situacijsko poročilo, ki je bilo sprejeto. Nato še poročilo izvršnega odbora JUU iz Beograda.

Tov. blagajnik prosi, da bi članstvo plačevalo članarino po pošti in ne na zborovanjih, da ne pride do kake pomote pri nagli vknjižbi.

G. dr. Vlado Schmidt nam je povedal, kam lahko gredo otroci z dovršeno osnovno oziroma ljudsko šolo, v katere šole za nadaljnji študij, v katere poklice ali kot vajenci v katere obrti. Rade volje je pojasnjeval vprašanja, ki mu jih je stavilo članstvo. Ker je povedal, da je večkrat na razpolago več vaje-niških mest iz posameznih obrti, kot je vajencev iz mesta, predlaga tov. Pančar, naj se od časa do časa v dnevnih časopisih izdajo obvestila, kolikera in kakšna vajeniška mesta so na razpolago. Na ta način bi bilo o tem obveščeno tudi podeželsko ljudstvo.

Ker nas vse zanima postopek v poklicni svetovalnici, smo g. predavatelja naprosili za hospitacije. Določil je, da lako pridemo vsako soboto od 10. do 12. ure v skupinah po 12.

Za predavanje, pojasnila in za ugoditev naši prošnji se mu je zahvalil tov. predsednik.

V časopisih smo čitali, da je naš društveni predsednik tov. Vrhovec z Loga premeščen na Olševek pri Kranju. Ta vest nas je vse močno začudila. Tov. Pančar mu je v slovo govoril. Opisal nam je tov. Vrhovec kot človeka in uradnika in predsednika pri društvu. Kot človek je že marsikaj težkega prestal, a ni klonil, kot uradnik je bil vseskozi vesten,

kot društveni in stanovski tovariš pa je bil vedno in povsod za vsakega in vsakemu res tovariš. Njegov odhod obžalujemo. Na novem mestu mu želimo zadovoljstvo in srečo.

Istočasno sta premeščena še gospa Vrhovčeva v Olševek in tov. Grašič iz Iške vasi v Črno. Tudi njima želimo vso srečo na novih mestih.

Zborovanju je prisostvovalo 82 članov.

Člani vrhniške šole bodo hospitirali v poklicni svetovalnici 5. aprila od 10. do 12. ure. Za druge šole bomo poslali pravočasno obvestilo v »Učit. tovarišu« po veliki noči.

Taučar, podpredsed. Zupančičeva, tajnica.

Novosti na knjižnem trgu

—k Aleš Ušeničnik: Izbrani spisi VIII. zvezek. Filozofija II. O svetu in duševnosti. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1941. Kakor prvi zvezek filozofije, ki je izšel kot VII. del Ušeničnikovih Izbranih spisov, tako vsebuje tudi ta zvezek mnogo samoniklih filozofskih razprav v treh delih: I. O nežnih bitjih. — II. O živih bitjih. — III. O svetu. Vsak del ima še po več poglavij, ki nam podajo lepo zaokroženo celoto avtorjevega filozofskega gledanja na posamezna vprašanja, o katerih razpravlja v tem zvezku. V dodatku razpravlja še o spominu. Knjiga je kakor vse dosedanje prav lepo opremljena. Vsi dosedaj izdani zvezki Ušeničnikovih Izbranih spisov predstavljajo lep doprinos naši književnosti. Še posebej pa je treba naglasiti, da je z izdajo teh spisov obogatena naša filozofska literatura.

—k Ženski svet prinaša v svoji marčevi številki sledečo vsebino: Država in družina (O.-G.). Zimska (Avgusta Gaberščik). Nvestina prošnja (Beta Levstik). Obrazi in duše: Marija Kmetova (P. Hočevanje). Zgodba o preprostih ljudeh. — Nerojenemu otroku. — Enakopravnost moža in žene. — Kako se Maksim Gorki spominja Tolstojevce žene (P. Hočevanje). Nismo me krive (Angela Vode). Javni dogodki doma in po svetu. — Kulturni pregled. — Obzorik.

Šolski radio

—r Torek, 8. aprila 1941, ob 14.15 uri. Venček planinskih pripovedk. Venček pletu in pojo: g. J. Sicherl, mali Janko in pa Blaž. Poln lepih pravljic planinski svet je naš!

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 6. aprila, ob 17. uri predavanje: Gospodarska navodila in tržna poročila.

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000 — vsem javnim nameščencem po 7% proti zasnambi na plačo na prvem mestu in poročstvu.

UČITELJSKA SAMOPOMOČ

ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM V LJUBLJANI, Frančiškanska ulica št. 6

sprejema

za člane učitelje, učiteljice, profesorje in njih soproje od vetopa v službo do 45. starostnega leta;

izplačuje

posmrtnine — danes v znesku nad din 13.000 —;

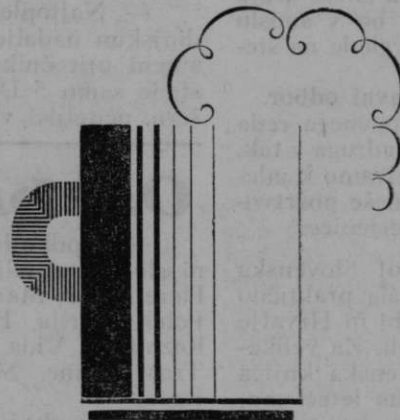
izdaja

v socialnih potrebah brezobrestna posojila;

oprašča

najstarejše člane vseh članskih vplačil. — Vsa pojasnila dobiti v zadrugi upravi.

V KNJIGARNI UČITELJSKE TISKARNE v Ljubljani in njenih podružnicah v Mariboru in Celju dobiti vse pisarniške potrebščine za šolo in dom, knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanke; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo. »Jasnit« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in ostala knjigoveška dela.

Novo črno unionsko pivo

je danes že povsod v prometu

Mestna hranilnica ljubljanska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod.

Domači hranilniki, sodno depositni oddelek, posojila na hipoteke, menice, lombard

Za vse hranilne vloge jamči

Mestna občina ljubljanska